

Nordmenn på flyttetoppen

Nordmenn flytter hyppigere enn de fleste andre europeere. For første gang er det gjennomført fullstendige analyser som sammenlikner innenlandske flyttinger og regional befolkningsutvikling i Europa. Det er overraskende at Norge kommer høyt opp på flyttetoppen.

Klart høyest mobilitet har Danmark, deretter kommer Sverige, Sveits, Finland og Norge på samme nivå. Tyskland, Frankrike, Nederland og Storbritannia danner en mellomgruppe, mens de øvrige landene i undersøkelsen kjennetegnes av lav mobilitet. Inndelingen er i hovedsak den samme midt på 1980- og midt på 1990-tallet. I Vest-Europa er tallene svært like, i Øst-Europa er mobiliteten sunket betydelig etter kommunismens fall.

Lars Østby

Det er ikke uten videre gitt at høy mobilitet er et gode eller et onde, verken for den enkelte eller for samfunnet. Et samfunn med høy mobilitet vil ofte ha stor evne til å omstille seg, og en stor del av den økonomiske veksten i Norge i den første etterkrigstida var knyttet til flyttingene fra landsbygda. På den andre sida vil et samfunn med høy mobilitet bli mindre tett og føles mindre trygt. De sosiale kontrollene blir løsere, og kriminalitet og andre avvik kan få bedre grobunn. Lav mobilitet kan lett gi et samfunn uten dynamikk og forandring, men samtidig kan det bli preget av trygghet og oversiktighet. For det enkelte individ er flytting ofte et naturlig ledd i et vanlig livsløp. Vi flytter som unge bort fra foreldrehjemmet, etter en tid aleine flytter vi kanskje sammen med en partner, skaffer eventuelt et nytt sted å bo om familien vokser, og finner kanskje ut at denne boligen er blitt for stor når man blir eldre og aleine. For mange er dessuten flytting et nødvendig ledd for å utvikle en karriere. Problemene kan oppstå om individuelle ønsker og strukturelle krav går mot hverandre.

Overraskende

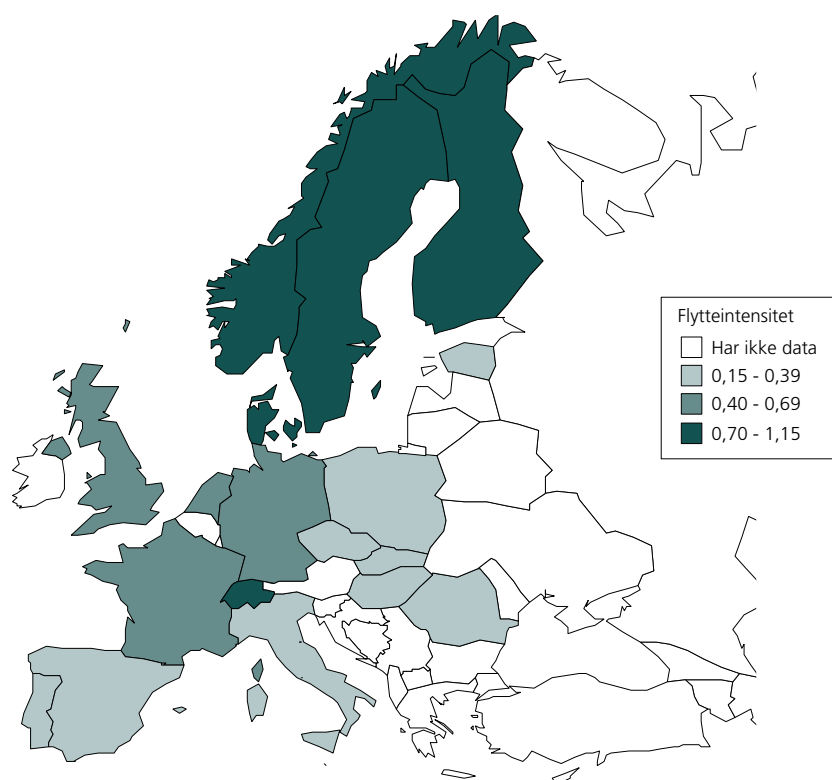
Enkeltstående studier av flyttetallene i Norden og Europa, har antydnet at mobiliteten i Norge har vært relativt lav. På denne bakgrunnen, og ut fra en oppfatning av at regionale og distriktpolitiske problemstillinger er viktigere i Norge enn andre steder, og at bosettingsmønsteret har betydelig større politisk interesse hos oss, var det overraskende å konstatere at vår mobilitet er blant de høyeste i Europa. Forklaringen kan nok henge sammen med at vi har en så spredt bosetting at det er mindre vanlig å kunne skifte arbeidsplass uten samtidig å skifte bolig her enn i resten av Europa, og at det kanskje ikke er en opplagt sammenheng mellom flyttehyppighet og disse politiske prioriteringene.

Byvekst

Et annet viktig formål var å se i hvilken grad flyttingene bidrar til en økende befolkningskonsentrasjon i storbyene (urbanisering), eller om det nå var en strøm bort fra storbyene, til mindre byer eller tilbake til landsbygdene. En ville også se disse endringene i forhold til flytternes alder.

Lars Østby er forsker i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for demografi og levekårsvforskning, (lars.ostby@ssb.no).

Figur 1. Intensiteten i innenlandsk flytting (Courgeaus K) i utvalgte europeiske land, midt på 1990-tallet

Kilde: Rees og Kupiszewski, 2001.

Kartet viser resultatet av de nye beregningene, og vi ser at folk flytter hyppigst i de nordiske landene. Det absolutte nivået på indeksen har ingen mening, men den kan brukes til å sammenlikne forholdene landene imellom.

Enda på 1990-tallet hadde Norge, Sverige og Finland, og Polen og Romania fortsatt vekst i storbyene. I Norge var denne konsentrasjonen sterkere i 1994 enn i 1984, men forskjeller mellom enkeltår bør ikke tillegges særlig vekt uten samtidig å studere konjunkturbildet for disse årene. I Norden var konsentrasjonen drevet av unge innflyttere, og i noen grad motvirket av utflytting til omegnskommuner og fjernere strøk av barnefamilier. Sterke bevegelser bort fra storbyene fant en i Frankrike, Nederland, Sveits og Storbritannia.

Første gang med sammenliknbare europeiske flyttetall

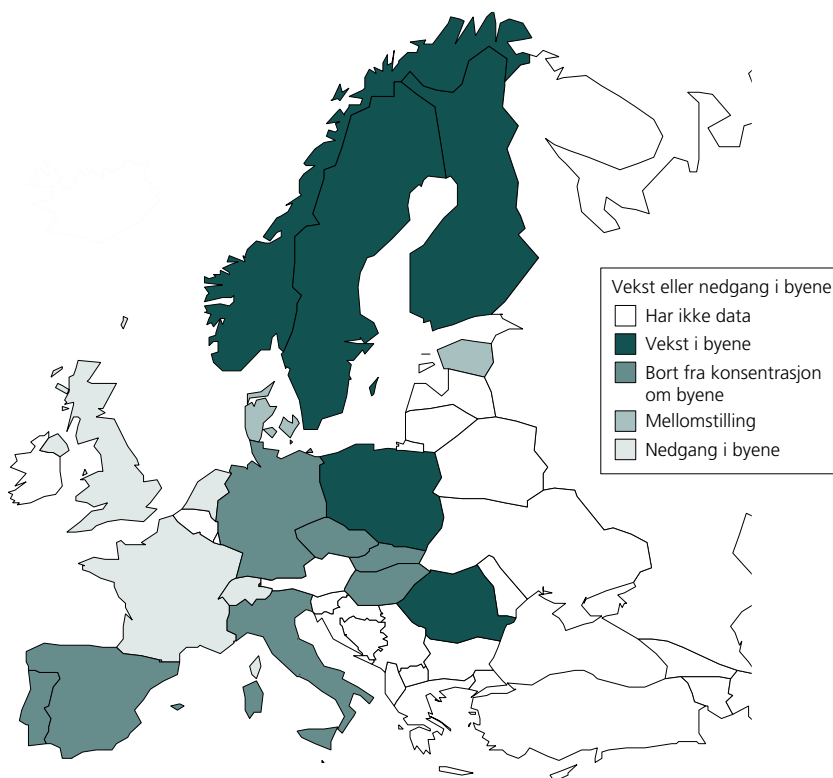
På grunnlag av norsk initiativ i Europarådet i 1994, er det fra 1995 til

2000 gjennomført det første store prosjektet som analyserer, på et sammenliknbart datagrunnlag, innenlandske flyttinger og regional befolkningsutvikling i Europa. Prosjektet er gjennomført ved School of Geography, Leeds Universitet under ledelse av professor Phil Rees.

I analysene inngikk i første omgang 10 av Europarådets medlemsland som selv hadde interesse av å delta. De sørget for at data ble stilt til disposisjon, og deltok også i utskrivningen av en nasjonal rapport. Den norske er utgitt av Statistisk sentralbyrå i 1999: Rees, Østby, Durham og Kupiszewski: Internal Migration and Regional Population Dynamics in Europe: Norway Case Study. Reports 99/19. En samler rapport er utgitt av Europarådet i 1999: Rees and Kupiszewski: Internal migration and regional population dynamics in Europe: a synthesis. Population studies No. 32. Her følger alle landrapportene på en CD-rom. Seinere gikk det britiske forskningsrådet ESRC inn, og finansierte arbeidet for ytterligere 8 land, slik at alle de store medlemslandene fra 1994 ble dekket av analysene. Det sammendraget vi har skrevet her, bygger på en presentasjon på en konferanse i Finland sommeren 2001, Rees and Kupiszewski: Internal Migration and Population Change in Europe: Evidence on Urban Concentration/Deconcentration from Eighteen Countries. Paper presented at the European Association for Population studies Conference, 7-9 June 2001.

Prosjektet analyserte mønsteret for de innenlandske flyttingene (regionalt og demografisk), og hvordan den regionale befolkningsutviklingen var i 18 land, fordelt over hele Europa. Innenlandske flyttinger er et vanlig analyse-tema for demografer og regionalforskere, men til forskjell fra analyser av fruktbarhet, familiedannelse, dødelighet etc. har det hittil ikke vært lagt fram omfattende data eller analyser som kan brukes ved sammenlikninger landene imellom. For alle land ble det samlet inn data over innenlandske flyttinger ned til det laveste mulige regionale nivået, for de fleste land kommuner. Dersom det var mulig, ble det brukt data fra ett år midt på 1980-tallet og ett år midt på 1990-tallet. I en gjennomgang av de deltagende landenes data, konkluderes det med at den norske flyttestatistikken hva kvalitet og tilgjengelighet angår er i det absolutte toppskiktet.

Figur 2. Utvalgte europeiske land klassifisert etter vekst eller nedgang i storbyene, midt på 1990-tallet

Kilde: Rees og Kupiszewski, 2001.

Ett viktig formål var å kunne sammenlikne hvor vanlig innenlandsk flytting er de ulike landene. Siden flytting alle steder registreres som skifte av bosted fra en administrativ enhet til en annen, vil den registrerte mobiliteten (antall flyttinger per 1 000 innbyggere) være svært avhengig av enhetenes størrelse. Sverige med dobbelt så mange innbyggere som Norge har bare 60 prosent av vårt antall kommuner. Med helt likt flyttemønster, vil den registrerte mobiliteten i Sverige derfor bli mye lavere enn i Norge. Den franske demograf Daniel Courgeau har utviklet en metode som likevel gjør det mulig å sammenlikne mobiliteten mellom land, og som ble brukt i prosjektet.

Kartet viser hvordan urbaniseringen fortoner seg i de analyserte landene midt på 1990-tallet. Som beskrevet i avsnittet om byvekst, var det fortsatt vekst i storbyene i Norge, Sverige, Finland, Polen og Romania gjennom 1990-årene.